

INFORMACIJA

o procesu pristupanja Crne Gore Programu Evropske unije "Digitalna Evropa"

1. UVODNE NAPOMENE

Evropska unija (EU) ulaže napore da uspostavi jedinstveno digitalno tržište poslednjih 20-ak godina. EU je nesumnjivo postigla napredak u integrisanju digitalne tehnologije ekonomije i digitalno inkluzivnijeg društva, rad na prilagođavanju novoj realnosti se nastavlja, tehnološki napredak se ubrzava, stvarajući i nove mogućnosti i nove rizike.

Evropska komisija (EK) ima identifikovane ključne pokretače uspješne digitalne transformacije: tehnologije u oblastima naprednog računarstva i podataka, vještačke inteligencije i sajber bezbjednost, kao i njihovo prihvatanje i optimalna upotreba u privatnom i javnom sektoru. Shodno tome, jedinstveno digitalno tržište treba da bude podržano na duži rok, kako bi se dalje unaprijedila digitalna transformaciju Evrope u korist građana i privrede.

Svrha ove Informacije je upoznavanje sa procedurom pristupanja programu i formiranje pregovaračkog tima za usaglašavanje Sporazuma o pristupanju

2. OPŠTE INFORMACIJE O PROGRAMU

U okviru dugoročnog budžeta Evropske unije za period 2021-2027, Evropska komisija je predložila novi program "Digitalna Evropa" ("*Digital Europe*"), za izgradnju digitalnih kapaciteta i infrastrukture, te podršku digitalnom jedinstvenom tržištu.

Program "Digitalna Evropa" je novi program i fokusiran je na uvođenje digitalne tehnologije u javnu upravu, za građane i za privredu.

Program je dizajniran da premosti jaz između istraživanja digitalne tehnologije. To će koristiti evropskim građanima i privredi. Investicije u okviru programa Digitalna Evropa podržavaju dva paralelna cilja EU, i "Digitalnu transformaciju", "Zelenu tranziciju" ali i jačaju otpornost i stratešku autonomiju Unije.

Program je dio višegodišnjeg finansijskog okvira za period od 2021. do 2027. godine, sa planiranim ukupnim budžetom od 7,5 milijardi eura. Ovaj program ima za cilj da ubrza ekonomski oporavak i oblikuje digitalnu transformaciju evropskog društva i privrede, donoseći koristi svima.

Program "*Digitalna Evropa*" neće se baviti svim izazovima izolovano, već će dopuniti sredstva dostupna kroz druge programe EU, kao što su Instrument za povezivanje Evrope za digitalnu infrastrukturu (*Connecting Europe Facility for digital infrastructure*), EU Instrument za oporavak i

otpornost (*Recovery and Resilience Facility*), Horizont Evropa-Program za istraživanje i inovacije (*Horizon Europe programme for research and innovation*), , Strukturna sredstva EU (*EU Structural funds*).

Program "Digitalna Evropa" će obezbijediti strateško finansiranje, kao odgovor na konkretne izazove, podržavajući projekte u pet ključnih oblasti:

- **Sajber bezbjednosti (cybersecurity)** kao jednoj od ključnih komponenti digitalne transformacije Evropske unije. Cilj je ojačati sposobnosti Unije da zaštiti svoje građane i organizacije sa ciljem poboljšanja bezbjednosti digitalnih proizvoda i usluga. *Fokus je na razvoju infrastrukture sajber bezbednosti, implementaciji relevantnog zakonodavstva EU i političkih inicijativa: posebno strategija sajber bezbjednosti.*
- **Digitalnih vještina (advanced digital skills)** cilj je pružiti podršku izvrsnosti obrazovanja i obuke u EU institucijama u digitalnim oblastima, uključujući podsticanje njihove saradnje sa istraživačima u ovoj oblasti i preduzećima. Na isti način kao što EU udružuje snage da bi investirala u digitalnu infrastrukturu, potrebno je investirati u obrazovanje i obuke institucija da poboljšaju ponudu specijalizovanog obrazovanja . Cilj je poboljšati kapacitete za privlačenje digitalnih talenata, uz ekosistem koji će pomoći podsticanju inovacija i digitalnih otkrića.
- **U oblasti super računarstva (supercomputing)** razvijajući bezbjedno i hiper-povezano super računarstvo, kvantno računarstvo, infrastrukturni ekosistem, sa ciljem da se proširi upotreba super računarske infrastrukture na veliki broj javnih i privatnih korisnika, kao i podrška dvostrukoj tranziciji i razvoj ključnih vještina za evropsku nauku i industriju.
- **Vještačke inteligencije (artificial intelligence)** u cilju jačanja suštinske vještačke inteligencije EU, i njenih kapaciteta kao ključnog pokretača digitalne transformacije javnog i privatnog sektora. U ovoj oblasti će se finansirati infrastruktura, alati za dijeljenje podataka, arhitektura i mehanizmi upravljanja za uspješno dijeljenje podataka i vještačku inteligenciju ekosistema.
- **Obezbjeđivanja široke upotrebe digitalnih tehnologija u privredi i za građane, uključujući i digitalne inovativne hub-ove (ensuring a wide use of digital technologies across the economy and society, including through Digital Innovation Hubs)** uvođenje i najbolja upotreba digitalnih kapaciteta će se fokusirati na prioritetne oblasti kao što je podrška Zelenom dogovoru (Green Deal) sa malim i srednjim preduzećima i javnim ustanovama u njihovoj digitalnoj transformaciji.

Zainteresovanim zemljama je omogućeno da pristupe pojedinačnim djelovima programa ili kompletnom programu.

3. UČEŠĆE CRNE GORE U PROGRAMU

Spremnost da se učestvuje u Programima unije pokazuje zrelost zemlje u procesu EU integracija i omogućava bliže upoznavanje sa politikama i načelima funkcionisanja EU.

Program "*Digitalna evropa*" je otvoren i za pridružene zemlje, države kandidate za članstvo (Crna Gora) i potencijalne kandidate – u skladu sa opštim principima i opštim uslovima i odredbama za

učesće tih zemalja u programima Unije utvrđenim u odgovarajućim okvirnim sporazumima i odlukama Savjeta za pridruživanje ili u sličnim sporazumima i u skladu sa posebnim uslovima utvrđenim u sporazumima između Unije i tih zemalja. Zemlje Zapadnog Balkana imaju mogućnost da se pridruže svim djelovima programa osim segmentu sajber bezbjednosti.

Pristupanje programu će omogućiti zainteresovanim stranama učesće u projektima koji se finansiraju iz programa. Pored ovoga, aktivnom participacijom u programu, Crna Gora će biti u mogućnosti da u određenoj mjeri daje predloge na dalji razvoj programa, godišnje radne programe i sl.

Inicijalne konsultacije sa digitalnom i inovacionom zajednicom Crne Gore su obavljene i izraženo je interesovanje zajednice za sve segmente programa.

Primjer iz prakse: U Crnoj Gori postoji već primjer projekta koji čeka na odobravanje sredstava iz ovog programa. Riječ je o projektu EuroCC (Strengthening the national competencies of European high-performance computing, EuroHPC framework), u čijoj realizaciji je učestvovao Univerzitet Donja Gorica, a koji je odobren i realizovan u okviru EU Okvirnog programa za istraživanja i inovacije "Horizont 2020" i koji ima za cilj uspostavljanje mreže nacionalnih centara kompetencija za računarstvo visokih performansi u 33 države članice EuroHPC JU. Nastavak realizacije se očekuje kroz projekat EuroCC2, ali je za učesće crnogorskih institucija, neophodno pristupanje Crne Gore programu "Digitalna Evropa", jer će realizacija istog biti podržana kroz ovaj program.

Crna Gora je blagovremeno iskazala interesovanje za učesće u programu, imajući u vidu značaj učesća.

Uslov za učesće u ovom programu je potpisivanje Sporazuma o pristupanju programu unije "Digitalna evropa" između Evropske unije i Crne Gore. U sporazumu, koji je u principu tipski, su definisana osnovna načela saradnje, djelovi programa kojima se pristupa, kao i iznos godišnje članarine za učesće u programu.

Godišnja članarina se izračunava na osnovu bruto nacionalnog dohotka Crne Gore, Evropske unije i budžeta programa. U skladu sa standardnom procedurom učesća u programima unije, moguće je da se 50% članarine plati iz IPA sredstava.

U cilju intenziviranja aktivnosti pristupanja, neophodno je formirati Pregovarački tim, kojim bi koordiniralo Ministarstvo javne uprave. Pregovarački tim bi činili predstavnici sledećih institucija:

- Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma
- Ministarstvo evropskih poslova
- Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja
- Ministarstvo vanjskih poslova